معرفی کتاب

دکتر فریدون سیامک‌نژاد

- **نام کتاب:** قولنج
- **نویسنده:** دکتر صبحی محمود حمامی
- پژوهش و برگردان: محمد ابراهیم ذاکر
- **ناشر:** مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- **شمارگان:** ۲۰۰۰ جلد
- **نوبت چاپ:** زمستان ۱۳۸۵
- **قیمت:** ۸۰۰۰۰ ریال

تاریخ سراسر افتخار ایران و خاک گهربار این میهن عزیز، دارای بزرگی‌هایی است که موجب سرافرازی تمام این سرزمین است. نگاهی ساده در کتاب تاریخ علم در صدها سال گذشته، دریچه‌ای در برابر دیدگان حیرت‌زده‌مان می‌گشاید از یافته‌های کهن ارزشمند تا مباحثی نو و بکر که در آن روزگاران به آن پرداخته شده است.

از جمله کارهایی که مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی به آن پرداخته است، پیدایش، تصحیح و نشر کتب و اسناد طب سنتی است که توسط فرهیختگان نام‌آور ایران اسلامی در گذشته به رشته تحریر در آمده است.

از این اسناد گران‌بها رساله قولنج است که به‌طور جداگانه توسط ابن‌سینا و محمدبن‌زکریای‌رازی نگاشته شده است. این دو رساله در باب قولنج به‌عنوان یکی از بیماری‌های داخلی بدن می باشد. این دو رساله در این کتاب با اقدامی زیبا در کنار هم آورده شده است.

واژه قولنج در پی گذر روزگار دگرگون شده، ولی امروز تنها به دردهای شکمی با سختی و اندازه‌های گوناگون درد گفته می‌شود.

در دیباچه مفصلی که دکتر صبحی محمود حمامی بر کتاب نوشته است راجع به بیماری قولنج و روش‌های برخورد و درمان دو دانشمند بزرگ ایرانی سخن گفته، ولی برای جلوگیری از اطاله کلام، دیباچه آقای محمد ابراهیم ذاکر را بر کتاب با هم مرور می‌کنیم:

با همراهی و همیاری مرکز تحقیقات طب سنتی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی برگردان سه متن از سه سده‌ی گوناگون در چشم‌انداز پژوهشگران گذاشته می‌شود تا گوشه‌ای دیگر از تاریخ پزشکی روشن‌تر شود. آرمان این نهاد دانش‌پرور بمانند دیگر ایران پژوهان در راستای زنده نگاه‌داشتن میراث نوشتاری کهن ما در رشته‌ی پزشکی و ارزش‌گذاری به متن‌هایی است که روزگاری بخشی از منابع آموزشی دانش‌جویان سراسر سرزمین ایران و اسلام و برخی کشورهای اروپایی بوده است.

متن‌هایی گران‌بها که هنوز پاره‌ای از اصطلاحات به‌کار رفته در آن‌ها در فرهنگ‌نامه‌های نوین جزو اصطلاحات پزشکی روز می‌باشد.

در رایزنی که با استاد انوار داشتم ایشان شایسته دیده‌اند، بخش‌هایی از کتاب «عیون الانباء فی طبقات الاطباء» نگارش موفق‌الدین بوعباس احمدپور قاسم‌پور خلیفه‌پور یونس سعدی خزرجی معروف به ابن ابی اصیبعه (۶۰۰ ـ ۶۸۰ ق) را که در برگیرنده‌ی زندگی‌نامه رازی از صفحه‌ی ۴۱۴ تا ۴۲۷ و زندگی نامه بوعلی شیخ رییس از صفحه‌ی ۴۳۷ تا ۴۵۸ که تاکنون به پارسی ترجمه نشده است را بخشی از برگردان این دو کتاب بزرگ بگذارم.

این کتاب را به آموزگارانم آقایان دکتر علینقی منزوی، بزرگی در فلسفه و تاریخ فلسفه و کتاب شناسی و استاد بزرگ آقای انوار که تلاش پیگیر و بی‌دریغی در مقابله‌ی این کتاب ارزشمند داشتند و همراه دلگرم کننده‌ی من در پیوسته دنبال کردن و شناساندن میراث نوشتاری ایران ما و برگردان آن به‌زبان مادری نویسندگانش بودند، پیشکش می‌کنم. این بزرگواران همواره راهنما و آموزگارم در راه ایران‌شناسی بوده و هستند، عمرشان دراز و پرتوهای دانش و آگاهی‌های به‌دست آمده‌ی ایشان چراغ راه ما ناآزمودگان و تازه‌کاران باد.

از همراهی و هم‌اندیشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در راستای چاپ رساله‌ی ارزشمند قولنج، نگاشته‌ی دو دانشمند بزرگ یکی پزشکی فیلسوف محمد زکریای رازی و دیگری فیلسوفی پزشک شیخ الرییس ابن سینا تشکر و سپاس دارم.

از راهنمایی‌های استاد دکتر محمود مصدق ریاست مرکز تحقیقات طب سنتی و آقای دکتر محمد صدر و نیز مهندس سیامک کامکار که در تدوین نمایه‌ها، صفحه‌آرایی و طراحی جلد در هرچه زیباتر و کامل‌تر شدن این مجموعه سعی وافر داشته‌اند و هم‌چنین تلاش خانم پروین طالبی در ویرایش واژه‌های زبان فرانسه و واژه‌های انگلیسی و آقای صمد شعبانی در ویرایش متن پارسی آن تشکر می‌کنم.

در پایان باید از همکاری‌های دلسوزانه‌ی همسرم رویا کوچک انتظار و فرزندم سپهر ذاکر در فراهم ساختن شرایطی که بتوانم این دو اثر ارزشمند تاریخی را پس از چندین سده به زبان مادری نویسندگان آن بیاورم، سپاس‌گذاری نمایم که اگر هم‌یاری ایشان نبود هرگز چنین زمینه‌ای برای برگردان این دو نگاشته‌ی تاریخی به‌دست نمی‌آمد.

خشنودم که این برگردان را پیش‌کش ایشان و همه‌ی اندیشمندان ایران زمین کنم.

در خاتمه برای تمامی دست‌اندرکاران این کتاب آرزوی موفقیت داشته، و تداوم چنین کارهای ماندگاری از سوی ایشان را از خداوند قادر متعال خواهانیم.